

ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО В СИСТЕМІ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті представлено еволюцію лінгвістичної думки про утвердження зіставного мовознавства як окремої галузі компаративістики. Вказано на вирішувальні ознаки сучасної контрастивістики, обґрунтовано перспективність інтермовних досліджень у контексті розвитку мовознавчої науки. Доведено пріоритетність зіставлення властивостей та закономірностей структурної організації мовних систем у динаміці їхнього синхронного стану. Акцентовано на важливості теоретичного осмислення подібностей і відмінностей різноструктурних мов із метою поглибленого пізнання мовних закономірностей та подальшим прикладним застосуванням результатів зіставлення як у теорії мовної типології, так і в лінгводидактиці та міжмовній комунікації.

Ключові слова: зіставне мовознавство, контрастивістика, лінгвістична компаративістика, зіставний метод.

Иваницкая Н.Б. Сопоставительное языкознание в системе лингвистических дисциплин. В статье представлена эволюция лингвистической мысли об утверждении сопоставительного языкознания как отдельной отрасли компаративистики. Указаны отличительные признаки современной контрастивистики, обоснована перспективность межъязыковых исследований в контексте развития языкознания. Доказана приоритетность сопоставления свойств и закономерностей структурной организации языковых систем в динамике их синхронного состояния. Акцентируется важность теоретического осмысления сходств и различий разноструктурных языков с целью углубленного познания языковых закономерностей и последующим прикладным применением результатов сопоставления как в теории речевой типологии, так и в лингводидактике и межъязыковой коммуникации.

Ключевые слова: сопоставительное языкознание, контрастивистика, лингвистическая компаративистика, сопоставительный метод.

Ivanytska N. Contrastive linguistics in the System of Comparative Studies. The article presents the evolution of linguistic thought of the contrastive linguistics as a separate field of comparative studies. It focuses on the specific features of modern contrastive linguistics. The importance of interlingual research is substantiated. It proves the priority of contrastive studying the structure of language systems in the dynamics of their synchronous state. It is emphasized the importance of theoretical understanding language similarities and differences aiming at in-depth knowledge of language patterns and further applying of the results to the theory of linguistic typology, language teaching and cross-language communication.

Key words: contrastive linguistics, comparative linguistics, contrastive method.

Сьогодні мовознавство беззаперечно визнає фіксацію номінативними знаками етнічної своєрідності мовного членування світу, специфіки внутрішнього рефлексивного сприйняття довкілля, досвіду й культури народу. Безсумнівим є й те, що отримані за допомогою лінгвістичних засобів знання про мовну картину світу в її сталих формах і просторово-часовій динаміці дають змогу впритул підійти до таємниць формування етносоціальної свідомості. Пояснювальну спроможність лінгвістичних праць такого спрямування, як і їхню практичну цінність, значно підсилює зіставний аспект, здатний виявити ізоморфні та аломорфні риси етнічної свідомості народів, що, у свою чергу, закладає теоретичні підвалини ідеї спільного розвитку країн з одночасним збереженням національної самобутності в контексті світових інтеграційних культурних процесів.

У цьому контексті **актуальним** постає формування теоретико-методологічних засад зіставного мовознавства, яке впевнено набуває автономного статусу в межах лінгвістичної компаративістики, утвореної різними напрямками (порівняльно-історичним, типологічним, універсологічним, характерологічним). Праці зіставного характеру є безсумнівим поступом у глибшому пізнанні як універсальних, так і специфічних, ідіоетнічних рис кожної конкретної мови на тлі встановлення загальних закономірностей концептуалізації, категоризації і вербалізації навколишнього світу.

Мета пропонованої статті полягає у висвітленні еволюції лінгвістичної думки про вирішувальні ознаки контрастивістики (зіставного мовознавства) та обґрунтуванні перспективності інтермовних досліджень для розвитку сучасної мовознавчої парадигми.

Порівняння, тобто зіставлення ознак, властивих двом чи декільком об'єктам, установлення відмінностей між ними або ж пошук загального, іншими словами, взаємне співвіднесення певних предметів чи явищ, виступає універсальною властивістю людського мислення, важливою й необхідною сходинкою на шляху пізнання закономірностей та законів. В афористичних на сьогодні виразах «Немає пізнання без порівняння», «Усе

пізнається в порівнянні» прихована глибинна сутність одного із типів «логічної рефлексії» (І. Кант), що поряд із дедукцією, індукцією та аналогією виступає універсальним і вагомим дослідницьким інструментом. Лінгвістика в цьому відношенні не є винятком: після Вавилонського стовпотворіння вивчення іноземних (чужоземних) мов явно чи опосередковано здійснюють на основі їх зіставлення з рідною.

Ідея порівняння пронизує всі внутрішні мовні механізми, тим самим розширюючи та поглиблюючи уявлення й знання про сутність, структуру та функціонування мови. Для міжмовних досліджень порівняння – основний продуктивний спосіб наукового пізнання. «Думка про порівняння мов для мовознавства – таке ж визначне відкриття, як ідея людства для історії», – писав свого часу О.О. Потебня [Потебня 2010, с. 48]. Цінність зіставного вивчення мов, на яку вказували В. фон Гумбольдт [Гумбольдт 2004], Ш. Баллі [Баллі 2001, с. 38–40] та ін., і на сьогодні не втрачена, що відтворено численними контрастивними розвідками як у вітчизняному, так і в зарубіжному мовознавстві.

Лінгвісти висловлюють думку про те, що зіставлення мов таке ж давнє, як сааме вивчення мови [Введение 1977, с. 5; Гак 1989, с. 25; Сусов]. Це засвідчує досвід, набутий мовознавством у процесі створення перших граматик виучуваної мови (праці Паніні, М. Варрона, Макробіуса), укладання давніх глосаріїв та словників, написання пізніших зіставних із давньогрецькою та латинською мовами граматик часів Відродження [Гак 1989, с. 5; Кочерган 2006, с. 25]. «Під *vergleichende Grammatik* А. В. Шлегель мав на увазі фактично зіставне мовознавство», – зауважує І.П. Сусов [Сусов].

Водночас ідентифікація зіставного мовознавства як окремої лінгвістичної науки, «що вивчає дві чи кілька мов незалежно від їхньої спорідненості з метою виявлення їхніх подібностей і відмінностей на всіх рівнях мовної структури» [Кочерган 2006, с. 9], установлення «першості» між зіставним мовознавством і типологією в генезисі компаративістики [Жлуктенко 1976, с. 3; Кочерган 2006, с. 24–26], як і визначення місця цього лінгвістичного напрямку в системі наук, і донині не є однозначним. Суперечливими є, наприклад, міркування дослідників щодо векторів розщеплення від зіставного мовознавства до типології, універсології та характерології чи від типології до зіставного мовознавства. Поширеним є погляд, згідно з яким зіставне мовознавство виникло на основі типології: «На базі типології в середині 20 ст. склалася контрастивна лінгвістика» [Виноградов 1990, с. 513]; «Що ж до співвідношення між лінгвістичною типологією та зіставним мовознавством, то це питання можна вважати розв'язаним, якщо розглядати останню складником першої» [Сравнительная 2009, с. 34]; «Багато чого в методах роботи пов'язує контрарстивну лінгвістику з лінгвістичною типологією, із якої вона вичленувалася» [Сусов] та ін. Натомість М.П. Кочерган припускає, що «у процесі розвитку зіставного мовознавства від нього поступово відокремилися інші різновиди міжмовних досліджень – типологія, характерологія й універсологія. Типологія є значно вищим і складнішим рівнем дослідження мов порівняно із зіставним мовознавством і виникнути вона могла на базі зіставного мовознавства» [Кочерган 2006, с. 40]. Така думка видається прийнятною через застосування в усіх цих напрямках одного і того самого методу аналізу та водночас через диференціацію цільових настанов.

Аналітичний огляд останніх методологічних праць із компаративістики дає змогу констатувати, що більшість науковців є одноставними щодо визнання факту набуття зіставним мовознавством самостійності, окремішності у сфері лінгвістичної компаративістики (порівняльного мовознавства). При цьому останню на сьогодні схильні трактувати як мультилінгвальну дисципліну, сформовану різними напрямками, виокремлення яких спирається на пріоритетність тієї чи іншої визначальної ознаки міжмовного порівняння. Такими ознаками вважають характер об'єкта порівняння (споріднені, неспоріднені, близькоспоріднені, неблизькоспоріднені мови, національні варіанти, діалекти тощо), мету дослідження (аналіз ступеня спорідненості, пошук універсалій, установлення еквівалентності та міжмовних відповідностей), напрямок порівняння (синхронія vs. діахронія), теорію як систему науково обґрунтованих характеристик об'єкта порівняння та метод як систему

прийомів порівняльного аналізу [Конецкая 2003, с. 6–7]. Домінування тієї чи іншої ознаки або ж точка перетину кількох із них визначає параметри міжмовного дослідження, установлюючи релевантні вектори лінгвістичного аналізу та створюючи шляхи до розуміння поставленої проблеми.

Із-поміж різноманіття компаративістських напрямів, у яких валідність характерних для порівняння ознак значною мірою різниться, найбільш ґрунтовними на сьогодні вважають історично-генетичний (порівняльно-історичне мовознавство, або компаративістика у вузькому значенні), що обов'язково враховує фактор часу та простору, та типологічний, для якого такий фактор є несуттєвим. При цьому в процесі лінгвістичних пошуків акцентування одних дослідників лише на порівнянні заради встановлення загальних та відмінних ознак мов та спрямованість інших на пошук шляхів мовного походження й розвитку нерідко перетинаються. Незаперечним є те, що з відкриттям порівняльно-історичного методу лінгвістична наука здобула багатий досвід у встановленні «еволюційних змін і закономірностей розщеплення прамов, генетичної близькості мов» [Скаличка 1989, с. 16]. Безсумнівно, що праці представників генетичної лінгвістичної парадигми (вичерпну характеристику таких учень знаходимо в [Топоров 1990, с. 22–27 та ін.]), домінування якої припадає на ХІХ ст., важко переоцінити як для мовознавства взагалі, так і для еволюції компаративістики зокрема.

Виразно відмежованими від порівняльно-історичних досліджень вважають зіставлення мов на синхронному рівні, з яким передусім пов'язують лінгвістичну типологію як науку, що ставить за мету порівняльне вивчення структурних і функціональних властивостей мов, незалежно від характеру генетичних відношень між ними (Ф. Шлегель, А. Шлегель, В. фон Гумбольдт, Г. Штентайль, Ф. Містелі, Е. Сепір, Р. Якобсон, Вл. Скаличка, Дж. Грінберг, П.Ф. Фортунатов, І.І. Мещанинов, Г.А. Климов, Г.П. Мельников, А.Е. Кібрик та ін.).

Дослідницьке поле типології на сьогодні диференційоване низкою різновидів, виділення яких спирається на той чи інший класифікаційний принцип (докладніше про це [Кочерган 2006; Сравнительная, с. 23–36, 58–64]. Відкритість списку критеріїв, які можуть бути покладені в основу формальної / структурної / семасіологічної або змістової / контенсивної / ономасіологічної [Денисова 1995, с. 151–152] типології, створює унікальні можливості для встановлення мовного ізоморфізму і зрештою проведення типологічних класифікацій з урахуванням релевантних ознак, виявлених на таких структурних рівнях, як фонологія (О.В. Ісаченко, В.Б. Касевич, М.С. Трубецької, Р. Якобсон), морфологія (Ф. Бопп, П.Ф. Фортунатов, Ф. Шлегель), синтаксис (І.І. Мещанинов, Т. Мілевський, Т. Givyn), словотвір (Ш.Р. Басиров, В.Д. Каліущенко), останнім часом лексична семантика (В.Г. Гак, А.А. Залізник, В.В. Левицький, В.О. Плуґян, С.Г. Шафіков, R. Bother, B. Berlin, Ch. Fillmore, C. Goddard, P. Kay, P. Koch, C. Lehmann, J. Newnan, L. Talmy, E. Viberg, A. Wierzbicka).

Для типологічних студій характерним є надання статусу класифікаційної ознаки різноманітним мовним явищам та процесам. Найбільш релевантними для типологічних класифікацій виступають заперечення (А.Й. Паславська, В.М. Ярцева, Ц. Dahl, M. Dryer, P. Kahrel, S. Thompson); процеси граматикизації (Т.А. Майсак, J. Newman); відмінки та предикація (W. Croft, C. Fillmore, T. Givyn, J. Lyons, L. Stassen); посесивність (В. Іванов, В.М. Ярцева, W. Allen, J. Anderson, E. Clark, R. Langacker, J. Lyons); локативність (J. Anderson, P. Bloom, E. Clark, M. Jessen); порядок слів (P. Andersen, M. Blake, W. Croft, J. Hawkins, C. Lied, D. Payne, R. Ultan) та інші граматичні категорії та процеси (В.П. Недялков, В.О. Плуґян, О.О.Холодович, В.С. Храковский, J. Bybee, W. Croft, Ц. Dahl).

Природно, що в процесі різноаспектного обстеження значного мовного матеріалу на предмет встановлення різного роду подібностей і відмінностей було помічено універсальні та унікальні риси, властиві мовам, що знайшло відбиття у двох дослідницьких напрямках: характерологічному (В. Матезіус, В. Скаличка) та універсологічному (С.Д. Кацнельсон, В.З. Панфілов, Ю.В. Рождественський, Б.О. Серебренников, Б.А. Успенський, Р. Якобсон, В.М. Ярцева, W. Abraham, M. Amberber, B. Berlin, B. Comrie, C. Coddard, W. Croft,

J. Greenberg, A. Wierzbicka та ін.).

На сьогодні поширеним є погляд на контрастивістику як відносно новий (за влучним твердженням М.П. Кочергана, «ноюю є не сама ідея зіставлення мов, а системність цього зіставлення» [Кочерган 2006, с. 38]), потужний і перспективний напрям лінгвістичної компаративістики із чітко окресленою сферою інтересів, визначеним предметом та сформованою методологією дослідження.

Незважаючи на значні позитивні поступки в розв'язанні низки полемічних питань контрастивістики, усуненні вказаної свого часу диспропорції між «бурхливим розвитком цієї науки та процесом становлення і вироблення системи відповідних робочих термінів і понять» [Жлуктенко 1976, с. 5], стійку тенденцію до окремішності зіставного мовознавства [Ярцева 1976; Юсуков 1983], поступову відмову від закладеного західноєвропейською та американською мовознавчими традиціями (К. Джеймс, Г. Хельбіг, Г. Нікель, У. Немзер) розмежування конфронтативної (теорично спрямованої) та контрастивної (прикладної, покликаної обслуговувати переважно запити лінгводидактики та словникарства) лінгвістики, усе ж досить очевидним і на сьогодні залишається деяка методологічна плутанина, змішування понять і термінів, що «вносить відчутне сум'яття в наукові праці» [Теория 1985, с. 5].

Водночас тенденцію до надання зіставному мовознавству статусу прикладної спостерігаємо і в деяких сучасних розвідках лінгвославистів. Зокрема, І.А. Стернін, термінологічно виокремлюючи контрастивну лінгвістику, відмежовує її від зіставної. Специфіку контрастивної лінгвістики він убачає в її орієнтованості на практику викладання мов. «Тоді як зіставна лінгвістика вивчає одноіменні явища або підсистеми в різних мовах, контрастивна лінгвістика вивчає окремі явища та одиниці рідної мови в зіставленні зі всіма можливими засобами передавання їх у виучуваній мові», – зазначає дослідник [Стернін 2007, с. 13].

Імовірно, більш прийнятним є розуміння зіставної лінгвістики як однієї із ефективних форм зв'язку між фундаментальною теоретичною лінгвістикою та прикладними аспектами мовознавства, своєїрідної зони, де, за словами Д. Болінджера, перетинаються шляхи теорії і практики [цит. по: Ярцева 1976, с. 4]. Більше того, на сьогодні зіставні дослідження значною мірою не лише констатують, але й виявляють причини тих чи інших мовних явищ, набуваючи ознак пояснювальної дисципліни.

Показовим виступає впевненість більшості дослідників у неактуальності висловленої свого часу В. Скаличкою тези про пошук зіставною лінгвістикою власного методу дослідження як необхідного елемента окремого лінгвістичного напрямку [Скаличка 1989]. У сучасних розвідках пріоритетною є думка про визнання таким методом зіставного (інші назви – контрастивний, зіставно-типологічний, синхронно-порівняльний) методу, який традиційно протиставляють порівняльному [Сельванова 2008, с. 40; Методы 1988]. У розв'язанні цього питання дискусійність виникає при спробах протиставити зіставний метод типологічному (К. Горалек), яку в одних випадках знімають на користь їхнього ототожнення за способом дослідження як сутності методу та наголошенні на різниці між метою та обсягом залучених до аналізу мов [Кочерган 2006, с. 78], а в інших – за рахунок надання таким методам автономного статусу через неоднаковість цілей (вияв спільних і специфічних рис зіставляваних мов на всіх рівнях і в мовленні, тексті за принципом синхронії, з одного боку, та диференціація мов світу залежно від їхніх структурних, граматичних і функціональних рис безвідносно до генетичної спорідненості, з іншого) [Скаличка 1989, с. 60-61]. Крім того, у запропонованій О.І. Селівановою диференціації всіх лінгвістичних методів на парадигмальні, міжпарадигмальні, маргінальні й комплексні, зіставний, як і типологічний, метод отримує статус міжпарадигмального через перенесення процедур порівняльно-історичного та структурного методів, які мають ознаки парадигмальності [Селіванова 2008, с. 52].

Незлагодженість простежуємо в питаннях, пов'язаних із постулюванням ідеї про розмежування пошуку подібностей / відмінностей, що, на думку деяких лінгвістів, відбито

термінологічними назвами, узагальнено представленими рядами: порівняльна /зіставна лінгвістика; контрастивна / конфронтативна / зіставна лінгвістика; зіставна / типологічна лінгвістика. За такого підходу момент схожості порівнюваних об'єктів домінує в порівняльно-типологічних та порівняльно-універсологічних дослідженнях, які ставлять за мету вияв найбільш важливих особливостей мовної діяльності (В. Матезіус, Б. Потье), а момент відмінностей – у порівняльно-зіставних (контрастивних та конфронтативних) (Р. Штернеманн, Е. Косеріу), спрямованих на вияв найбільш суттєвих розбіжностей у мовних структурах загалом та на окремих мовних рівнях зокрема (В. Нерознак). Примітно, однак, що таке дещо штучне, за оцінкою багатьох мовознавців, розмежування в більшості випадків не знаходить підтримки, особливо у вітчизняних міжмовних розвідках, підтверджуючи тим самим думку про діалектичний взаємозв'язок контрасту та подібностей. Застосування зіставного методу пов'язано з констатацією подібності та розбіжності між інтуїтивно чимось знайомим та новим об'єктом або ж між свідомо вибраними об'єктами. «Будь-яке порівняння стає можливим через схожість», – зазначав свого часу Р. Якобсон [Якобсон 1972].

На сьогодні металінгвістичний дефікон міжмовних зіставлень формують синонімічні терміни зіставна / контрастивна (конфронтативна) лінгвістика, які є відносно визнаними вітчизняним мовознавством, а також представниками лінгвославістики. Показово, що в англomовній літературі для зіставного (у нашому розумінні) лінгвістичного напрямку більшого поширення набуває назва контрастивна лінгвістика (*contrastive linguistics*) (J. Fisiak, T. Krzeszowski, P. Wen'guo та ін.), хоча здійснені свого часу: спроби зарубіжних (переважно чеських, німецьких, польських) лінгвістів розділити контрастивне та конфронтативне мовознавство, незважаючи на експансію в американських, а згодом і в інших англomовних наукових виданнях терміна «контрастивна лінгвістика», побутують і в сучасних зарубіжних компаративістських розвідках.

Попри певні суперечності, що виникають у процесі пошуку теоретичного підґрунтя для проведення досліджень, побудованих на «аналітичному принципі» (термін В. Матезіуса), який протиставляють пояснювальному принципу порівняльно-історичного методу та формальному і змістовому принципу лінгвістичної типології, зіставне мовознавство впевнено набуває методологічної оформленості. Завдяки зусиллям вітчизняних (А.Й. Багмут, Ш.Р. Басиров, Ф.С. Бацевич, В.М. Брицин, Л.В. Бублейник, В.Н. Бублик, І.О. Голубовська, С.П. Денисова, Ю.О. Жлуктенко, А.П. Загнітко, Р.П. Зорівчак, В.Д. Каліущенко, В.І. Карабан, Д.І. Квеселевич, І.І. Ковалик, В.І. Кононенко, А.В. Корольова, І.В. Корунець, М.П. Кочерган, В.І. Кушнерик, А.Е. Левицький, В.М. Манакін, О.С. Мельничук, А.Й. Паславська, Г.Г. Почепцов, В.М. Русанівський, О.О. Селіванова, О.О. Тараненко, М.П. Фабіан, С.О. Швачко, Г.М. Яворська та ін.) і зарубіжних мовознавців (Ю.Д. Апресян, В.Д. Аракін, І.В. Арнольд, Л.К. Байрамова, С.Г. Бережан, В.О. Богородицький, О.В. Бондарко, В.Г. Гак, Н.Б. Гвішіані, А.І. Гудавічюс, М.М. Гухман, А.Л. Зеленецький, Є.С. Кубрякова, І.А. Стернін, Г.А. Уфимцева, У.К. Юсупов, Р.О. Якобсон, В.М. Ярцева, V. Comrie, W. Croft, C. Goddard, R. Hartmann, B. Hatim, P. Heltai, V. Ivir, T. Krzeszowski, C. Lehmann, V. Mathesius, W. Nemsler, J. Newman, J. Nichols, G. Nickel, R. Di Pietro, L. Talmy, E. Viberg, A. Wierzbicka), які досліджували різні мовні паралелі, зіставне мовознавство сьогодні постає як самостійна, онтологічно та епістемологічно своєрідна лінгвістична галузь із власним методом дослідження та сформованою системою теоретично обґрунтованих принципів зіставлення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, зіставне мовознавство в сучасній лінгвістичній компаративістиці небезпідставно набуває статусу окремого напрямку із відносно сформованою методологією досліджень. Продуктивність та перспективність зіставних праць обґрунтовані: 1) можливістю зіставлення мінімальної кількості мов (часто двох) з метою співвіднесення їх за максимальною кількістю релевантних для синхронного стану досліджуваних мов ознак (структурних, значеннєвих та функціональних), на противагу прагненню типології охопити максимальну кількість мов, співвідносячи їх за мінімумом найбільш загальних, універсальних структурних ознак позачасового характеру;

2) теоретичним осмисленням виявлених подібностей і відмінностей із метою поглибленого пізнання мовних закономірностей та прикладним застосуванням результатів зіставлення як у теорії мовної типології, так і в лінгводидактиці та міжмовній комунікації в усіх їхніх виявах; 3) можливістю зіставлення одиниць будь-якого рівня мови та міжрівневих явищ у різних аспектах із застосуванням умотивованих підходів до контрастивного аналізу та методик дослідження на тлі сучасної лінгвістичної поліпарадигмальності; 4) пріоритетністю зіставлення властивостей та закономірностей структурної організації мовних систем у динаміці їхнього синхронного стану; 5) потенційністю виявлення тих особливостей співвідносних мов, які за інших підходів залишаються поза увагою і «просвічуються» за безпосереднього «накладання» мовних систем загалом або ж її окремих фрагментів на обрану основу зіставлення, що становить власне лінгвістичний мотив зіставно-лінгвістичного підходу.

Література

- Балли Ш.* Общая лингвистика и вопросы французского языка / Ш. Балли. — М. : Едиториал УРСС, 2001. — 416 с. *Введение в сравнительную типологию английского, русского и украинского языков* / К. К. Швачко, П. В. Терентьев, Т. Г. Янукян, С. А. Швачко. — К. : Вища шк., 1977. — 147 с. *Виноградов В.А.* Типология / В. А. Виноградов // Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. — М. : Сов. энциклопедия, 1990. — С. 512—514. *Гак В.Г.* О контрастивной лингвистике / В. Г. Гак // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XXV. Контрастивная лингвистика : Переводы / [сост. В. П. Нерознака; общ. ред и вступ. ст. В. Г. Гака]. — М. : Прогресс, 1989. — С. 5—17. *Гумбольдт В. фон.* О сравнительном изучении языков применительно к различным эпохам их развития / В. фон Гумбольдт // Избранные труды по языкознанию / [пер. с нем. яз., под ред. и с предисл. Г. В. Рамишвили]. — М. : Прогрес, 1984. — С. 307—323. *Денисова С. П.* Типология категорій лексичної семантики : [монографія] / С. П. Денисова. — К. : Вид-ий центр КНЛУ, 1995. — 298 с. *Жлуктенко Ю.О.* Контрастивна лінгвістика: проблеми і перспективи / Ю. О. Жлуктенко, В. Н. Бублик // Мовознавство. — 1976. — № 4. — С. 3—5. *Конецкая В.П.* Введение в сопоставительную лексикологию германских языков / В. П. Конецкая. — М. : Высш. школа, 1993. — 201 с. *Кочерган М.П.* Основы зіставного мовознавства : [підручник] / М. П. Кочерган. — К. : Академія, 2006. — 424 с. *Методы сопоставительного изучения языков : сб. научн. статей / [отв. ред. В. Н. Ярцева].* — М. : Наука, 1988. — 93 с. *Потебня А.А.* Мысль и язык / А.А. Потебня. — М. : Лабиринт Пресс, 2010. — 240 с. *Селіванова О. О.* Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : / О. О. Селіванова. — Полтава : Довкілля-К., 2008. — 712 с. *Скаличка В.* Типология и сопоставительная лингвистика / В. Скаличка // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XXV. Контрастивная лингвистика: Переводы / [сост. В. П. Нерознака; общ. ред и вступ. ст. В. Г. Гака]. — М. : Прогресс, 1989. — С. 144—178. *Сравнительная типология английского, немецкого, русского и украинского языков : [учебн. пособие] / А. Э. Левицкий, Н. Д. Борисенко, А. А. Борисов и др.* — К. : Освіта України, 2009. — 360 с. *Стернин И. А.* Контрастивная лингвистика. Проблемы теории и методики исследования : [монография] / И. А. Стернин. — М. : АСТ-Восток-Запад, 2007. — 288 с. *Сусов И.П.* Контрастивная лингвистика [Электронный ресурс] / И. П. Сусов. Введение в теоретическое языкознание. Модуль 6. Языки в их отношении друг к другу. — Режим доступа : <http://homepages.tversu.ru/%7Eips/>. *Топоров В.Н.* Сравнительно-историческое языкознание / В. Н. Топоров // Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. — М. : Сов. энциклопедия, 1990. — С. 486—490. *Юсупов У.К.* Проблемы сопоставительной лингвистики : дис. ... доктора филол. наук : 10.02.20 / Юсупов Уткур Курбанович, 1983. — 339 с. *Якобсон Р.* Шифтеры, глагольные категории и русский глагол / Р. Якобсон // Принципы типологического анализа языков различного строя: сб. статей. — М. : Наука, 1972. — С. 95—113. *Ярцева В.Н.* Типология языков и проблема универсалий / В. Н. Ярцева // Вопросы языкознания. — 1976. — № 2. — С. 6-16. *Comrie B.* Language universals and linguistic typology: Syntax and morphology / B. Comrie. — second ed. — Chicago : University of Chicago Press, 1981. — 252 p. *Croft W.* Typology and universals / William Croft. — second ed. — Cambridge : Cambridge University Press, 2004. — 341 p. *Wierzbicka A.* Lingua Mentalis / Anna Wierzbicka. — Sydney : Acad. Press, 1980. — 326 p.

УДК 811.11+81'4'37'06

КОРОТКОВА Л.В.

(Запорізький національний університет)

КОЛІРНА СИМВОЛІКА ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Всі ідеї – це різнокольорові стекла,
На які впає промінь сонця буття;
Якщо скло червоне, жовте або синє,
Такого ж кольору здається в ньому і сонце.
Абд ар-Рахман Джамі

Колір як важлива складова другої сигнальної системи (за І. Павловим) займає в житті людини та її свідомості одне з важливих місць. Науковці всіх галузей науки інтенсивно та різноаспектно вивчають цей багатогранний, складний природний феномен. У статті розглядаються підходи до дослідження кольору в різних наукових парадигмах, розкривається поняття «колір» і колірна символіка, зокрема в лінгвістиці.

Ключові слова: колір, символ, колірна символіка, кольороназва, лінгвістика кольору.